

Vindicació de l'altre Subirachs

El CAEE exposa una impressionant retrospectiva de l'obra íntima de l'escultor de la Sagrada Família

A.L.
ESCALDES-ENGORDANY

Confessin: ¿què coneixia vostè de l'obra de Josep Maria Subirachs, a banda que és l'autor del conjunt escultòric que il·lumina la façana de la Passió del temple expiatori de la Sagrada Família? Si la resposta és que ben poca cosa, no s'hi amoïni: és la que donaran -donarem- el 90% dels visitants de Subirachs: *expressionisme, abstracció i neofiguració*, la impressionant exposició que es va inaugurar ahir al centre d'art d'Escaldes, amb mig centenar d'obres de l'artista català -21 escultures, 14 pintures i 20 exemplars d'obra gràfica. Un incís abans de continuar: feia mesos que no recalava en aquest racó del Pirineu una proposta de l'ambició conceptual i la profusió material d'aquesta de què parlem avui. Així que no badin. Però tornem al començament: aquest desconeixement oceànic sobre la figura i sobretot l'obra de Subirachs és precisament el que pretén combatre l'exposició del CAEE, comissariada a més per la filla de l'artista -Judith Subirachs, historiadora de l'art a banda de conservadora de l'obra del pare- i que constitueix un tast dels fons que a partir del 2012 s'exposaran a la Fundació Caixa Manresa-Espai Subirachs de Barcelona.

Diu molt enraonadament Subirachs (Judith) que l'encàrrec de la Sagrada Família, que l'artista va rebre al 1987, a la respectable edat de 60 anys, ha acabat eclipsant la molt prolífica trajectòria anterior de Subirachs (Josep Maria). Que es tractava a més -i com és sabut- d'una obra d'encàrrec i sobre un tema donat -la Passió de Crist- per a la qual va retornar a l'expressi-

►► *Mart i Venus*, en primer pla (1979), i *Eqüestre* (1977), dos bronzes de l'etapa neofigurativa de Subirachs.

onisme que havia cultivat als anys 50, als inicis del seu periple artístic. La mostra del CAEE arrenca precisament amb aquest primer període, que neix del contacte amb els creadors europeus arran d'un viatge iniciàtic a la biennial d'Anvers, i que li permet deixar definitivament enre els anys d'aprenentatge amb dos (grans) epígons del Noucentisme català: Enric Monjo i Enric Casanovas. L'autèntic Subirachs, diu Judith, el Subirachs més personal, neix a Anvers. El distingirem per les figures

CONTINGUT

L'exposició repassa de forma cronològica i molt pedagògica mig segle de trajectòria artística de Subirachs

distorsionades, que van perdent a poc a poc la fesomia i que remeten al cubisme. Ho comprovarem a *Figura asseguda*, *Celine*, *Moisés* i, sobretot, *Les parques*, on apareix ja el dualisme -ple- buit, vida-mort, espai-temps, home-dona-que constituirà en endavant un dels segells creatius de l'artista. És encara un Subirachs que lluita per fer-se un nom i que treballa amb materials humils, sobretot terracota. Serà anys després quan passi aquests models al bronze amb què els contemplem ara al CAEE.

Magnètic i metafísic

A l'expressionisme li seguirà una llarga i prolífica etapa abstracta, coincident amb el retorn a Barcelona, a mitjans anys 50. L'artista està convençut que l'abstracció és l'únic llenguatge artístic genuí, i deixa per a la fotografia i el cine el cultiu de la figuració tradicional. Apareixen en aquest moment alguns els elements simbòlics que l'acompanyaran per sempre més -piràmides, laberints, falques- i barreja en les obres (*Mèxic* 1968, *Tascó*, *Gravitació*, *Vertical*: si li recorden a Joan Canal o a Jordi Casamajor, ja serem dos) fusta i pdera, ferro i formigó. Acabada l'aventura abstracta, Subirachs retornarà als anys 70 a una nova figuració mogut per la convicció que l'art és un mitjà de comunicació i l'aspiració d'arribar al màxim de públic: l'abstracció, massa críptica i elitista, no li ho permet. Per això recupera elements reconeixibles que li permeten desplegar un diàleg formal i també conceptual, com ara a *Mart i Venus* -déu de la guerra, ple, i deessa de l'amor, buit- i a *Torre de Babel* -on la torre, vertical, simbolitza la vida, i el fèmur hiperrealista i horitzontal, la mort. És en aquesta nova figuració on cal ubicar, diu Judith Subirachs, la *Clio* plantada a mitjans anys 80 a la plaça Calonge de Sant Julià.

L'etapa final -i metafísica- coincideix amb la realització de la façana de la Passió de la Sagrada Família. En la intimitat del taller, Subirachs reincideix en l'univers iconogràfic que l'ha acompanyat durant tota la seva trajectòria -la cinta de Moebius, símbol de l'eternitat; el laberint, metàfora de la solitud còsmica de l'home...- i apareix una fonda preocupació per la transcendència, el que queda després de la mort física. L'exposició del CAEE es clausura amb l'obra pictòrica -i semidesconeguda- en què l'artista s'ha consagrat els últims temps, quan la malaltia li ha impedit continuar esculpint. Un periple apassionant, en fi, com poques vegades aquest curs. ■